

Kosterbladet 2024, för 35:e året i rad.

Turn around
for english!

KOSTERBLADET

KURIOSA & FAKTA OM KOSTER

Ta gärna med tidningen,
dela ut till
vänner & grannar.
Gratis!

Vandring
sid. 7

idrottsförening
sid. 11

Båtbyggeri
sid. 20

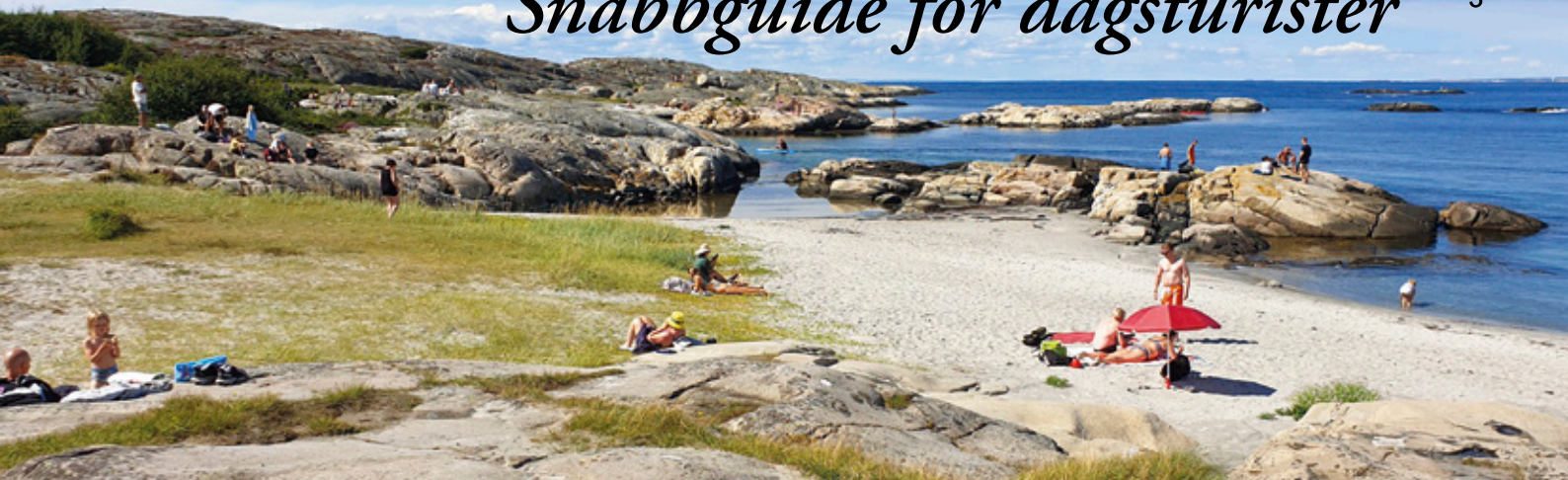
Restauranger
sid. 19

Välkommen till Kosteröarna

Nordkoster är en liten ö med dramatisk och skiftande skärgårdsnatur. Det är nära till allt och ön lämpar sig bäst för vandring.

Sydkoster är större och har många fina vandringsleder i skog och över strandängar. Ön lämpar sig både för upptäckter till fots och på cykel. I Ekenäs hamn ligger naturum, som är huvudentrén till Kosterhavets nationalpark.

Ett sätt att besluta sig för vad man vill se eller göra på Koster är att utgå från sin rörlighet eller vad man vill göra. Ingen av de båda öarna är "bäst", utan de passar alla. Vill man se båda öarna kan man åka över det smala Kostersundet med den gula linfärjan när den är bemannad under storhelger och på högsommaren.

Parkera bilen utanför Strömstad om det är högsäsong och åk parkeringsbussen till centrum. Annars kan man parkera vid sjukhuset. Det går också utmärkt att åka med Västrafiks bussar och tåg till Strömstad.

Kosterbåtarna är röd-vita katamaraner som avgår från Norra hamnen. De går många turer varje dag året runt. Kosterbåtarna sätter in extra båtar ifall det behövs. Ingen blir akterseglad någon längre stund. På båtarna finns enklare förtäring i kiosken och rena toaletter. Båtarna är anpassade för rörelsehindrade. Djur med päls får bara vara i anvisade utrymmen med hänsyn till allergiker. Vilken kosterbåt man åker med spelar ingen roll, alla röd-vita båtar har samma biljettsystem.

Biljett bör helst köpas innan färd. Den gäller mellan Strömstad-Koster och omvänt.

Båtbiljett i din smartphone: ladda ner Västrafiks To Go app via App Store/Google play. Sök därefter biljett från Strömstad norra hamnen till någon av bryggorna. Oavsett vilken brygga du väljer kan du gå av på en annan eller på vid hemfärd. Betala med kreditkort eller Swish.

Det finns också en biljettautomat vid båtarna. Om man inte hinner köpa biljett finns det möjlighet att köpa den ombord. OBS! ingen kontantbetalning!

Turlistan finns på: kostermarin.se, vasttrafik.se och här i tidningen.

Med små barn eller om någon är lite rörelsehindrad, kan ett klokt val vara att gå av på Västra Bryggan Nordkoster eller på Ekenäs eller Kilesand på Sydkoster.

Västra bryggan Nordkoster: Nära till restauranger och några hundra meter uppför backen till vänster ligger badstranden Basteviken. En sommaröppen butik ligger till höger ovanför backen.

Vettnet Nordkoster: Här finns sommartid en naturcamping som inte har något annat utbud än havet, naturen och kallvatten. Vill man övernatta där måste man komma ihåg att boka sin plats först. Det är många som vill leva några dagar i naturlig enkelhet.

Ekenäs brygga Sydkoster: Här ligger Kosterhavets informations-center naturum, ett hotell, restaurang med rökeri, hamngrill, sommaröppen fiskaffär och toaletter. Ovanför backen, på den asfalterade vägen och sedan till höger mellan tennisbanan och Solkosters reception, går vägen till badstranden i Rörvik.

Kilesand Sydkoster: Båten lägger till alldeles vid den stora badstranden och endast 100 meter därifrån ligger Kostergården med boende och restaurang.

Långegärde Sydkoster: Här finns det sommartid restauranger, ett hembygdsmuseum som öppnar på eftermiddagen och en hemslöjdsbutik. Det är närmaste bryggan till Valfjäll och Kosters Kyrka.

Cykeluthyrning finns bara på Sydkoster och vid alla bryggorna. Det är enklast att hyra cyklar på ön, eftersom det tas ut en avgift på båten och det kan vara trångt och ibland inte möjligt att ta med sig egen cykel. Ön är relativt liten och man hinner cykla överallt. Utbudet av allehanda varianter av cykelfordon är stort.

För naturvandrare passar båda öarna alldeles utmärkt. Man packar med fördel med sig mat för hela dagen. Den kan man handla i butiken eller annars planera in ett restaurangbesök. Sedan kan man ta en titt på kartan i tidningen och välja en vandringsled. På Syd kan man vandra långt. Naturen är slående vacker och man blir relativt ensam på stigarna. På Nord går vandringslederna i slingor och ön är så liten att man knappast går vilse oavsett karta. Naturen på Nordkoster är mer dramatisk, storlagen och öppen. Här finns Kosters dubbelfyr uppe på berget Högen och badstränderna i norr är fantastiska.

Ha det så trevligt!

Susanne Enfors-Davies

Strömstad - Koster - Strömstad

För- / sensommar 2024 (Sommar, Högsommar, se tabeller nedan) perioden 17/5-6/6 samt 19/8-1/9

Kundservice 0771-41 43 00

	M-F	M-F	Lör	M-L	Sön	Dagl	Dagl	Dagl	Dagl	Dagl	M-To,S	Fre,Lör	Fre,Lör
fr Strömstad Norra hamnen		06:25		08:15		10:00	12:00	14:25	16:10	18:20	20:15	20:15	22:00
Öddö						10:10G				18:30G			
Styrso							12:15G				20:25G	20:30G	
Västra Bryggan, N Koster	05:45	07:15	07:05	08:50	08:15	10:40	13:05	15:00	16:45	19:25	21:10a	21:15	22:55a
Långegårde, S Koster	05:40	07:20	07:00	08:55	08:10	10:45	13:10	15:05	16:50	19:30	21:15a	21:20	23:00a
Vettnet, N Koster						10:55	12:55			17:00	19:15		
Ekenäs, S Koster		07:02	07:20	09:10	08:30	11:05	12:45	15:20	17:10	19:05	20:55a	21:00	22:40a
Kilesand, S Koster		06:53	07:30	09:20	08:40	11:15	12:35		17:20	18:55	20:45a	20:50	22:30a
Styrso				09:30G	08:50G					17:35G			
Öddö						11:35G				17:45G			
t Strömstad Norra hamnen	06:15	07:55	07:55	09:50	09:10	11:50	13:50	15:50	18:05	20:10		21:55	

TECKENFÖRKLARINGAR

a = Endast avstigande, båten ligger kvar på Koster

G = Öddö och Styrso anlöps på begäran, säg till ombord eller hissa signal på kaj

BRA ATT VETA:

Särskild godsfräja till Kosteröarna

se www.kostermarin.se för information

HELGTRAFIK

Helgdagar (6/6) trafikeras som söndag

OBS! Förseningar kan uppstå.

Räkna med 30 min för byte till buss eller tåg.

Av hänsyn till allergiker hänvisas påsddjur till särskilt utrymme samt är välkomna på soldäck och akterdäck

Strömstad - Koster - Strömstad

Sommar 2024 (se även Högsommar) perioden 7/6-27/6 samt 5/8-18/8

Kundservice 0771-41 43 00

	Kbris M-F	Kbris M-F	Kbris Lör	Kbris M-L	Kbris Sön	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl
fr Strömstad Norra hamnen		06:25B		08:15B		10:05B	10:30C	12:10C	12:30B	14:05C	14:40B
Öddö						10:15G				14:15G	
Styrso								12:25G			
Västra Bryggan, N Koster	05:45	07:15	07:05	08:50	08:15	10:45			13:15	14:45	
Långegårde, S Koster	05:40	07:20	07:00	08:55	08:10	10:50			13:20	14:50	
Vettnet, N Koster							11:05		13:00		15:10
Ekenäs, S Koster		07:02	07:20	09:10	08:30		11:15	12:55			15:20
Kilesand, S Koster		06:53	07:30	09:20	08:40		11:25	12:45			15:30
Styrso				09:30G	08:50G						
Öddö							11:45G				
t Strömstad Norra hamnen	06:15B	07:55B	07:55B	09:55B	09:10B	11:25C	12:00B	13:30C	13:55B	15:30C	16:05B

	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kbris M-To	Kbris Fre	Kbris Lör, Sön	Kväg Dagl	Kväg Dagl	Kväg Fre, Lör
fr Strömstad Norra hamnen	16:10C	16:30B	17:45C	18:20C	17:45C	18:20B	20:15B	22:00B
Öddö			17:55G	18:30G	17:55G			
Styrso						20:30G		
Västra Bryggan, N Koster	16:45		18:30a	19:05a	18:30a	19:15	21:15	22:55
Långegårde, S Koster	16:50		18:35a	19:10a	18:35a	19:20	21:20	23:00
Vettnet, N Koster		17:00	18:20a	18:55a	18:20a			
Ekenäs, S Koster		17:10				19:00	21:00	22:40
Kilesand, S Koster		17:20				18:50	20:50	22:30
Styrso		17:35G						
Öddö	17:15G							
t Strömstad Norra hamnen	17:35C	18:00B				20:00B	21:55B	23:35C

Kväg = Kosterväg

Kbris = Kosterbris

TECKENFÖRKLARINGAR

G = Öddö och Styrso anlöps på begäran, säg till ombord eller hissa signal på kaj

a = Anlöper bryggan endast för avstigande

B/C = Anlöper / Avgår hållplatsläge B eller C

BRA ATT VETA:

Särskild godsfräja till Kosteröarna

se www.kostermarin.se för information

HELGTRAFIK

20/6 trafikeras som fredag

Midsommarafon 21/6 trafikeras som lördag

Midsommar dagen 22/6 trafikeras som söndag

OBS! Förseningar kan uppstå.

Räkna med 30 min för byte till buss eller tåg.

Av hänsyn till allergiker hänvisas påsddjur till särskilt utrymme samt är välkomna på soldäck och akterdäck

Strömstad - Koster - Strömstad

Högsommar 2024 perioden 28/6-4/8

Kundservice 0771-41 43 00

	Kbris M-F	Kbris M-F	Kbris Lör, Sön	Kbris Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl
fr Strömstad Norra hamnen		06:25B		08:30B	09:50A	10:35B	11:00C	11:30A	12:10B	12:45B	13:15A	13:50B
Öddö				08:40G								
Styrso						10:50G						14:05G
Västra Bryggan, N Koster	05:45	07:15	07:05	09:10	10:40		11:35	12:20		13:20	14:00	
Långegårde, S Koster	05:40	07:20	07:00	09:15	10:45		11:40	12:25		13:25	14:05	
Vettnet, N Koster						10:25		12:05			13:45	
Ekenäs, S Koster		07:02	07:20	09:30		11:10	11:55		12:45	13:40		14:40
Kilesand, S Koster		06:53	07:30	09:40		11:20			12:55			14:30
Styrso				09:50G					13:10G			
Öddö		07:45G	07:45G			11:40G						
t Strömstad Norra hamnen	06:15B	08:00B	08:00B	10:20B	11:20A	12:00B	12:30B	13:00A	13:35B	14:15B	14:40A	15:15B

	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl
fr Strömstad Norra hamnen	14:35B	15:10A	15:45B	16:25B	16:55A	17:30B	18:15B	18:30A	20:15B	22:00B
Öddö	14:45G		15:55G				18:25G			
Styrso										
Västra Bryggan, N Koster		15:55	16:25		17:40	18:10a		19:05	20:50	22:55
Långegårde, S Koster		16:00	16:30		17:45	18:15a		19:10	20:55	23:00
Vettnet, N Koster	15:10	15:40			17:25			19:25		
Ekenäs, S Koster	15:20		16:45	17:10		17:55a	19:05		21:10	22:40
Kilesand, S Koster	15:30			17:00			18:55		21:20	22:30
Styrso				17:25G			19:20G			
Öddö				17:35G						
t Strömstad Norra hamnen	16:05B	16:40A	17:20B	17:50B	18:20A		19:40B	19:55C	21:50B	23:35C

TECKENFÖRKLARINGAR

a = Endast avstigande, båten ligger kvar på Koster

G = Öddö och Styrso anlöps på begäran, säg till ombord eller hissa signal på kaj

A/B/C = Anlöper / Avgår hållplatsläge A, B eller C

BRA ATT VETA:

Särskild godsfräja till Kosteröarna

se www.kostermarin.se för information

Kväg: M/S Kosterväg

Kbris: M/S Kosterbris

Ksund: M/S Kostersund

OBS! Förseningar kan uppstå.

Räkna med 30 min för byte till buss eller tåg.

Av hänsyn till allergiker hänvisas påsddjur till särskilt utrymme samt är välkomna på soldäck och akterdäck

Kosterbåtarna

KOSTERVÅG • KOSTERBRIS • KOSTERSUND • KOSTERFJORD

Köpa biljett - på flera sätt

Biljett bör helst köpas innan färd.

- På kajen i Strömstad finns en biljettautomat.
- Betala med Västtrafiks kontoladdning.
- Det finns möjlighet att köpa biljett ombord när däcksmän kontrollerar biljetter. OBS! ingen kontantbetalning!

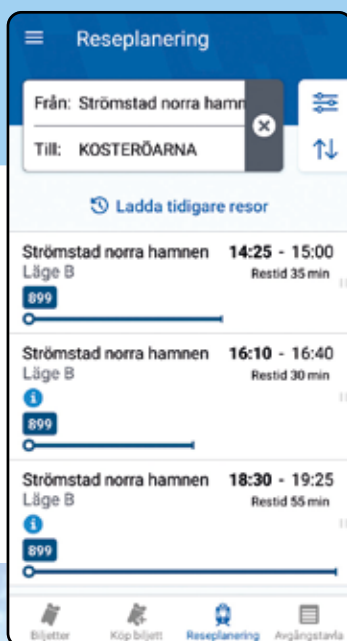
Båtbiljett i din smartphone

Ladda ner Västtrafiks To Go app via App Store eller Google play.

Sök därefter biljett från Strömstad norra hamnen till någon av bryggorna eller KOSTERÖARNA. Här köper man enkelbiljett som gäller i 180 minuter. Betala med kort eller Swish.

Biljetten ska vara aktiverad före avgång, telefonen måste vara igång och ha internetanslutning och visas för däcksmän.

vasttrafik.se/info/kosterbatarna

Cyklar och skrymmande resgods kan endast tas med i mån av plats. Fraktagift betalas ombord.

Olika priser för vuxen och ungdom.
ungdom 7-19 år
barn 0-6 år åker gratis

Båtbiljetten gäller mellan Strömstad och Kosteröarna.

Biljetten gäller oavsett vilken av Kosterbåtarna man väljer att åka med. Den gäller till valfri brygga på Nord- eller Sydkoster.

Varifrån man väljer att resa tillbaka, spelar ingen roll. Man kan gå av vid en brygga och på vid en annan och på valfri Kosterbåt.

Flera av Kosterbåtarna angör de olika bryggorna under sommarsäsongen. Ta reda på om den Kosterbåt du har tänkt åka med går till den ö och brygga du vill komma till.

Under mellansäsong och lågsäsong går en Kosterbåt till bryggorna.

Under lågsäsong trafikeras inte Vettnet på Nordkoster.

Några turer trafikerar inte Kilesand. se: vasttrafik.se eller Kostermarin.se

Angöringsbryggor

Nordkoster: Västra Bryggan och Vettnet
Sydkoster: Långegårde, Ekenäs och Kilesand

Kosterbåtarna - linje 899 Zon C+

Cykelutflykt på Sydkoster

En kort färdbeskrivning av rekommenderade cykelstråk på Sydkoster. Nordkoster lämpar sig bättre för vandring.

Cykeluthyrning

Vid kosterbåtarnas tilläggsplatser vid Ekenäs och Långegärde finns det ett stort utbud av hyrcyklar i hamnen. Vid Kilesand finns samma service om man går uppför backen till Kostergården. Besökaren kommer att hitta det som passar bäst för en familj, ett par eller grupp. Man kan hämta på ett ställe och lämna på ett annat. Att ta med sin egen cykel innebär en avgift på kosterbåten och kan bara tas med i mån av plats. Ett gott råd till dagsturister är att hyra den på Sydkoster och naturligtvis cykla på höger sida av vägen.

Ekenäs – Långegärde 4 km

Börja cykla västerut, fram till Torget cyklar du på öns enda asfalterade sträcka. Vid Torget hittar du helärsöppen ICAbutik. Fortsätt höger vidare på grusväg till Långegärde.

Att upptäcka: Du kommer att cykla förbi Kosters Kyrka och missa inte trappan upp till utsikten på Valfjäll.

Långegärde – Kilesand 5 km

Från Långegärde hamn cykla söderut, i riktning mot Torget. Härifrån fortsätter du höger med sikte mot Kilesand. Längs detta stråk finns möjlighet att göra många avstickare, både till fots och på cykel.

Att upptäcka: Missa inte utsiktsplatsen Ramnefjäll och strandängarna vid Breviks-bukten med mysiga picknickbord och havsutsikt.

Linfärjan Kosterlänken

Linfärjan är bemannad under högsäsong och storhelger. En avgift tas ut per person och fordon. Barn upp till 13 år åker gratis.

Betala biljetten med SMS:
Svensk mobil 72456
Norsk mobil 2332
Skriv in texten KOSTER

Kortbetalning är möjlig när färjan är bemannad med personal.
OBS ej kontantbetalning!

Är du behörig förare av linfärjan betalar du inte avgift per överfart om du uppvisar giltigt linfärjekort. Kortet är giltigt när årsavgiften är betald. Om du inte har behörighet att köra linfärjan och den inte är bemannad, hänvisas du till ordinarie färjetrafik med Koster Marin eller till att invänta behörig förare och åka med som passagerare.

Posten, hemvårdspersonal, räddningstjänst och kommunens tekniska personal har förtur vid köbildning.

Linfärjekort erhåller man efter godkänd introduktionskurs och kostar 400 kr per år. Två godkända personer kan registreras på samma kort. Är du intresserad av kursen, kontakta Nordkosters Fiskehamnsförening.

Tillättna transporter och regler: Se skyltar vid linfärjan eller på stromstad.se/trafikochinfrastruktur/linfarjor/linfarjankosterlanken

Att vandra på Koster

Vandring på Nordkoster

Dubbelfyrarna uppe på berget, karg natur och många spår från den senaste istiden är något som utmärker Nordkoster. Från norra sidan kan du se ut över norska nationalparkerna Ytre Hvaler och Faerder. Gul och blå vandringsled är inte anpassade för rullstol eller barnvagn, men på den vita leden mot Norrvikarna kan man genom några lyft ta med en barnvagn dit.

Basteviken, Familjeviken och Hasslevikarna är andra stränder med fina badmöjligheter. För att vandra på Nordön kan du välja att stiga av vid Västra bryggan eller under högsommaren också Vettnet.

Vandringskarta finns vid bryggorna och i terrängen.

Gula leden 5,3 km, leder runt ön, förbi vackra sandstränder, klippor, klapperstensfält och man kan ta en avstickare upp till fyrarna.

Vita leden 1,3 km, en kortare och lättare väg mot Valnäs och Norrvikarna.

Blåa leden 2,3 km, är mer utmanande i terräng över klippor och klapperstensfält och leden bjuder på fina vyer över landskap och hav.

Vandring på Sydkoster

På Sydkoster, som är den större av Kosteröarna, vandrar du i ett lummigt landskap med lövskog, blomsterrika strandängar och långa sandstränder med inbjudande bad. Tre färgmärkta vandringsleder finns mellan bryggorna som är ca 2,5 – 13,1 kilometer långa och man tar sig både runt och över hela Sydkoster. För att vandra på Sydön kan du välja att gå av vid tre angränsningsplatser, Långegärde, Ekenäs och Kilesand.

Vandringskarta finns vid bryggorna och i terrängen.

Blå leden totalt 13,1 km

Den blåa leden tar dig runt hela Sydkoster, dels över inlandet mellan öns hamnar och dels utmed en stor del av kustlinjen. Stanna till vid Valfjälls utsiktsplats, naturum Kosterhavet, bada vid den långa sandstranden vid Kilesand eller utforska livet under vattenytan vid Rörviks snorkelled. Här hittar du beskrivningar av olika etapper runt ön. På några ställen kan du ta lättare vägar som är streckade på kartan.

Långegärde – Ekenäs 3,3 km

En populär tur som bitvis går längs strandkanten, genom lövskog och förbi öppen ängs- och åkermark.

Ekenäs – Kilesand 2,7 km

Leden börjar bakom naturum Kosterhavet och följer sedan vattnet söderut. Du går längs klippor och stränder, över gammal kulturmark och slätterängar på Nästängen. Det går att ta sig till Nästängen på en lättare väg. Sträckan avslutas på Koster's långgrunda och längsta sandstrand, Kilesand.

Kilesand – Brevik 3,8 km

På den här delen av den blå leden kommer du att delvis gå i Kosterhavets nationalpark och en stor del av sträckan är kuperad och går längs med vattnet på steniga stigar och över blommande strandängar. Även här finns en lättare väg att välja. Denna led har en fantastisk utsikt över Kosterkärgården. Om du är badsugen finns många tillfällen. Väl framme vid Brevik ser man de färgglada sjöbodarna i hamnen.

Brevik-Långegärde 3,3 km

Från Breviks hamn går leden norrut till Långegärde, genom barr- och lövskog, över slätterängar och så småningom kommer man fram till hamnen. Innan slutmålet på denna sträcka kan du ta en avstickare upp på Valfjäll och ett svalkande dopp i Långevik.

Bruna leden

Rörviksslingan 2,5 km

Leden startar och slutar vid naturum Kosterhavet och en perfekt led för dig som har barn som inte orkar gå så långt. Leden är väldigt kuperad och endast den första biten, ner till Rörviks strand är möjlig med rullstol och barnvagn. Sista biten går leden parallellt med den blåa leden.

Gula leden

Kilesand – Långevik 4,8 km

På slingrande stigar från den östra till den västra sidan av Sydkoster kan man följa den gula leden över ön. Stigen går mest genom skog men passerar också åkrar och betesmarker. Mitt på ön kan man göra en avstickare till kyrkan och utsikten på Valfjäll. I väster slutar leden på strandängen vid Långevik som erbjuder både bad och vackra vyer över havet.

Att besöka

Fina stränder och klippbad finns runt om på båda öarna i alla väderstreck. Se kartan på sid 2. Lättaste stranden att ta sig till på Nordkoster är Basteviken. Från Västra Bryggan är det bara att gå uppför backen och till vänster. På Sydkoster är Rörvik en populär stor strand med en snorkelled längst bort. Gå bara uppför backen och ta höger vid Solkoster. Går man av båten i Kilesand är man redan vid den långa sandstranden.

Nordkoster **två fyrtorn** syns tydligt uppe på berget. En relativt brant stig leder upp dit och utsikten härifrån är fantastisk. Fyrarna fyller idag endast funktionen som ett kulturminne.

Nordkoster Valnäs med sina stora klapperstensfält och tydlig landhöjning efter istiden är en alldeles särskilt vacker upplevelse för vandrare. Följ den gula vandringsleden västerut.

Ursholmens fyrplats byggdes 1891 med en ny dubbelfyr. Ur betyder berg och Ursholmen är just det, ett berg längst ute i Kosterarkipelagen. Likt Koster är det två öar, Ursholmarna. Men man brukar säga Ursholmen och menar den ö som fyrarna ligger på. Platsen blev vald för att där finns en källa med färskvatten i berget. En annan anledning var den lugna naturhamnen på insidan. Tre bostadshus uppfördes till personalen och deras familjer och en bad- och bagarstuga. Husen ligger tätt tillsammans runt en gårdsplan. Sommartid går det båturer dit, se anslagstavlor, googla eller ta kontakt med Strömstads Infocenter. Den som har båt och kan navigera, kan själv ta sig dit.

Sveriges västligaste kyrka ligger på Sydkoster intill vägen mitt emot trappan till Valfjäll. Vid kyrkomuren är en vacker natursten rest av Koster Hembygdsförening för de som havet har tagit. Inskriptionen lyder: "Till minnet av de kosterbor som mist sina liv på havet." Det är vanligt att avlidna öbor önskar få sin aska spridd i havet och det finns en minnesbok i kyrkan för dem. Den är ofta öppen sommartid och vill man besöka gudstjänst eller konsert finns information på anslagstavlan vid kyrkomuren.

Valfjäll ligger mitt emot kyrkan. En trappa är till god hjälp att ta sig upp till utsiktspunkten. Ett kummel står på toppen som ett välkänt sjömärke. Bänkar finns utplacerade för att bekvämt kunna njuta av utsikten över Kosterarkipelagen och Nordkoster. Västerut finns en rotunda med information om vad man ser. Den välkända siluetten Ursholmen med sina dubbla fyrtorn syns tydligt.

Naturum är Kosterhavets entré och besöks center och ligger i Ekenäs hamn på Sydkoster. Det är generösa öppettider och fri entré. Där kan man ta del av utställningar om livet kring och i havet. I ett klappakvarium kan man få känna på några av havets varelser. Filmer om Koster, både på land och under havsytan, visas i den trevliga hörsalen. Det finns en mängd olika aktiviteter som man kan ta del av både ute och inne. Utrustning för egna upplevelser vid stranden finns att låna. Guidade vandringar inom naturens olika områden erbjuds och uppdaterad information finns på: sverigesnationalparker.se/kosterhavet

Sibirien är ett gammalt sillsalteri som ligger på bryggan i Långegärde. Idag ägs byggnaden av hembygdsföreningen som håller ett litet museum öppet under eftermiddagarna på sommaren. Där kan man se gamla hummerväven i olika färger som fiskarfamiljerna använde, gamla tiders boendemiljö och gamla föremål från skärgårdslivet på öarna. För den historieintresserade finns det mycket här att ta del av.

På bottenvåningen finns en trevlig hemslöjdsbutik med träslöjd, silverslöjd och keramik. Vackra textilier som har vävts, sytts, stickats och virkats. Trasmattor och allt möjligt pynt och annat fint erbjuds i den lilla lokalen. Bottenvåningen inrymmer också restaurangen Sundets Skaldjurscafe.

Allemansrätt

Vad betyder "Alle mans rätt"? Jo, den juridiska innebörden är: Att oavsett vem som äger marken ska alla ha tillgång till naturen i Sverige. Denna "rätt" betyder inte att man får kliva omkring hur som helst. Denna frihet betyder också skyldigheter. En enkel och bra beskrivning är:
Inte störa - inte förstöra.

Den som rör sig i skog och mark är skyldig att visa hänsyn till sin omgivning, såväl för växt- och djurliv som till andra människor i närheten, vare sig de också ägnar sig åt friluftsliv eller är fastighetsägare som har rätt till "hemfrid" vid sitt hus. Man får gå över tomtmark vid bostadshus och sjöbodan. Men en rimlig "hemfridzon" gäller. Ingen markägare kan räkna med eget privat område vid stränder och bryggor eller på vägar/stigar. Markägare får inte vidta åtgärder som hindrar eller avhåller allmänheten från att vistas vid stranden eller på stigen.

Allemansrätten vid vatten innebär att alla ska kunna komma ner till stranden. Ingen tillåts utvidga sin privata zon genom att göra anordningar som utökar tomtmarken (olaglig privatisering). Det kan vara skyltar med text som "Privat område", "Privat badplats", "Tillträde förbjudet" etc. Sådana skyltar är inte tillåtna. Man får inte anlägga terrasser, stängsel eller annan anordning som hindrar det rörliga friluftslivet.

Länsstyrelsen har speciella regler för öarnas naturreservat och i nationalparken. Att tälta brukar vara tillåtet på andra platser, men på Nord- och Sydkoster råder tältningsförbud utom på anvisad plats.

Tältning på holmarna i arkipelagen är dock tillåten under vissa tider på vissa öar, se: Kosterhavet.se

Besökaren hälsas varmt välkommen ut i den härliga skärgårdsnaturen. Låt oss alla vara rädda om den och visa varandra hänsyn.

Visa respekt för betesdjuren

Få huvudöarna och ute på holmarna betar djur för att hålla landskapet öppet. Hästar, får och kor är gräsätare och tas väl hand om av sina ägare. De får den mat de behöver och det är viktigt för djurägaren att veta vad de får i sig. Hästar har en strikt rangordning och börjar slåss vid matning från stängslet. De kan skada varandra genom sparkar eller träffa någon människa om man är inne i hagen. Det är härdiga hästar som finns på öarna som inte ska äta bröd, bullar, morötter eller äpplen. De blir tillräckligt feta ändå och deras magar är inte gjorda för bröd. Dessutom är det många besökare på Koster och det kan lätt bli alldeles för mycket extra mat.

Kor med kalvar kan vara beskyddande. Att en joggare springer rakt emot dom, kan av djuren upplevas som provocerande.

Får och hästar är flyktdjur och en hund representerar ett rovdjur. Håll hunden kopplad, eller ta inte med hunden in i hagen om det finns kor eller hästar där. Det sitter skyltar på grindarna om kor är i hagen. Fåren är skygga, men det kan hända att de blir nyfikna om man lugnt sätter sig ner och låter fåren själva bestämma om de vill komma närmare eller inte.

Djur är inte osårbara och det händer att de trampar fel bland klipporna och haltar. De mår ändå bättre utomhus än att bli instängda i ett stall. Om något djur är allvarigare skadat bör man naturligtvis ta kontakt med djurägaren.

Syd - Helena Torgilsmann 070-7483107
Nord - Pia-Lena Loo-Luttervall 070-2463223

Susanne Enfors-Davies

Foto: Lars-Ove Loo

Ut i arkipeladen

Foto: Stefan von Bothmer

Den som har lite vana och litar på sin armstyrka, kan hyra kajak och ta sig en paddeltur ut i arkipelagen. Det finns flera uthyrare på öarna, Man kan ge sig ut själv med vänner, eller välja en guidad tur i grupp, nybörjaren kan också få en kurs. I annonserna och på kontaktlistan här i tidningen finns det information och kontaktuppgifter om uthyrare. Det är bara att välja vad som passar dig bäst. Vädet kan dock ställa till det ibland och orsaka inställd tur, ifall det är olämpligt att ge sig ut. Välj en dag efter din förmåga.

För den som paddlar kajak ute i arkipelagen finns speciella regler om djur och fågelskydd vissa tider. Läs på skyltarna och fråga uthyraren vad som gäller. Mellan den 1 juli och den 15 augusti

måste den som tältar ta ner tältet mellan kl 10 och 18. Det är tillåtet att tälta två dagar på samma plats. Denna regel är till för att ingen ska ta över en plats helt som "sin", utan naturen och öarna ska vara tillgängliga för alla.

Vill man ut på havet bland sälar, holmar och skär utan att paddla, kan man välja att följa med på en organiserad båttur ut till fyrplatsen Ursholmen. Även om båtturerna finns det information bland annonserna och på kontaktlistan i tidningen. Man bör planera i förväg och kan även fråga på turistbyrån i Strömstad. Den ligger på andra sidan gatan från där Kosterbåtarna lägger till.

Susanne Enfors-Davies

Möt Sveriges västligaste idrottsförening!

sponsorer, oftast lokala företag. Annars är det svettigt styrelse- och medlemsarbete som för klubbens verksamhet framåt.

Vi säljer årskort till gymmet och medlemskap såklart, informerar Jenny. Dessutom drar vi in en del på pantning av burkar och flaskor. Klubben har tunnor på flera ställen på öarna där pant tas emot för vidarebefordran till "Panta mera". Säckarna ersätts med 200 kr styck. Sommartid skickar vi in minst 42 säckar i veckan, vissa veckor det dubbla. Superbra pengar till klubben, många av våra medlemmar gör ett hästjobb med denna ibland rätt skitiga syssla.

Cirkelträning, yoga, Trx-pass, gym, vävstuga eller innebandy? Hos Sverige västligaste idrottsförening, Kosters sportklubb, finns något för alla.

Går planerna i lås blir det mer verksamhet, tillsammans med kommunen söks medel för att bygga ett nytt gym i anslutning till den egna lokalen på Sydkoster.

Just när mörkret sluter sig och soffan lockar behövs de som mest – de nära aktiviteterna som livar upp och får alla åldrar att umgås och röra på sig. I Kosters sportklubbs lokal (Ksk-huset) vid torget på Sydkoster lyser det nästan varje kväll. Vissa dagar pågår här gym eller innebandy, andra dagar byter lokalen skepnad till bygdegård när vävstugan, stickcafé eller julmarknadspysslet intar huset. En och annan fest smyger sig också in i programmet, lokalen hyrs ut av och till. I början av året ordnas den årliga medlemsfesten, ett måste för aktiva frivilligarbetare i ytterskärgården!

Vill bygga nytt gym

Idrotts- och klubblokalen invigdes 1981. Här finns gym, gymnastiksal, bastu, en scen, kök, kontor, utrymme för postsortering och andra skrymslen. Intresset för gymaktiviteter ökar och försäljningen av gymkort har gått från 44 år 2020 till 144 år 2023. Problemet är att redskapen måste flyttas undan när andra aktiviteter ska genomföras.

Vi hoppas därför kunna bygga ut lokalen så att gymredskapen kan få en permanent plats, säger styrelseledamoten Jenny Larsson, medlem i föreningen sedan barnsben.

Skitgöra ger pengar

Kosters sportklubb är en aktiv förening, styrelsen har ett finger med i flera av de större sport- och kulturhändelserna på öarna som Kosterrundan och Koster Swimrun. Varje år ordnas löptävlingen Kosterrundan och tipspromenaden vid påsk drar vanligtvis stora skaror. Klirr i kassan ger också stödet från

Ett nytt grepp bland medlemsaktiviteter är Hålsans dag som 2023 ordnades i december, en dag för både yngre och äldre. Då kom friskvårdskonsulent Emelie Edvardsson från Strömstads badanstalt för att ge träningstips och prata kost och motion. Heja på säger vi!

Reportaget är hämtat från Strömstads kommuns tidning till hushållen "Allihopa".

Maria Kvarnbäck
Foto: Karin Björk

Håkan Wogenius och Jenny Larsson

Kosters sportklubb

Antal medlemmar: 300

Bildad: 1961

Styrelsen 2023: Håkan Wogenius, Britt Marie Bryngelsson, Håkan Eriksson, Lisa Amundsson, Jenny Larsson, Simon Larsson, Ann Husby plus adjungerade

Vänder sig till: fast- och fritidsboende samt besökare

Årliga aktiviteter: Påskpromenad, Sommarloppis, löptävlingen Kosterrundan, fotbollsmatch och julmarknad

Aktuellt: Utbyggnad av idrottshallen med nytt permanent gym och utepaddelbana

Paroll: "Glädje och gemenskap över generationer"

Välkommen till Kostehavets Nationalpark

Länsstyrelsen
Västra Götaland

naturum
Kosterhavet

Sveriges enda marina nationalpark

Kosterhavet är Sveriges artrikaste havsområde med unika miljöer och arter. Här finns levande koraller och djur med fantasifulla namn som fotbollsvamp, armfoting och död mans hand.

Även om nationalparken till 98% är täckt av vatten finns många möjligheter att upptäcka olika miljöer både i havet och på land. Att snorkla i en ålgräsäng eller strosa i en blomsteräng är bra sätt att uppleva området. Det finns runt 12 000 arter i nationalparksområdet. Hälften under ytan och hälften på öarna. I Kosterhavets nationalpark finns levande ögonkoraller på 80 meters djup. Ögonkorallen är en stenkoral som kan bilda rev, korallrev. Korallen behöver kallt och salt vatten och lever därför på stora djup. I Sverige finns den bara här i den djupa Koster-Väderöfjorden. Kallvattensrev är precis som tropiska korallrev mycket artrika miljöer.

En nationalpark där intressen samsas

I Kosterhavetsområdet lever människan sida vid sida med djur och växter. Här mellan Strömstad och Grebbestad finns ett levande lokalsamhälle med 20 000 invånare året runt. Varje år vistas ungefär 500 000 personer i nationalparken. Därför är det viktigt att området nyttjas varsamt med både människans och naturens bästa för ögonen - allt för att bevara den unika miljö som Kosterhavet och skärgården är.

Eremitkräftor, klubb nuding, bågkorall (Ulrik Carlsson).
Ögonkorall (Susanna Strömsberg).

Fiske

I nationalparken bedrivs ett småskaligt yrkesfiske. Fiskarna trålar efter räka i delar av parken, i den djupa Kosterfjorden. Vid trålningen gäller särskilda regler, bland annat ett galler i trålen som sorterar bort bifångst och i områden med känsliga bottenar är det förbjudet att tråla. Kräfta och hummer fiskas med burar och tinor, men i några områden är det totalt fiskeförbud.

Vill du veta mer om Kosteröarna eller Kosterhavets nationalpark? Besök naturum Kosterhavet som är nationalparkens huvudentré. Du hittar naturum vid Ekenäs brygga på Sydkoster.

Öppettider:

Tips! Det finns mer att läsa om Kosterhavets nationalpark och Kosteröarnas naturreservat i foldrar som du hittar på Kosterbåtarna, naturum Kosterhavet och alla bryggorna på Koster. För fullständiga föreskrifter se www.kosterhavet.se.

Regler för Kosterhavets nationalpark och Kosteröarnas naturreservat

Eldning är bara tillåtet på särskilda grillplatser. Ta med egen ved eller kol och grilla. Det går bra att använda friluftskök eller egen grill. Engångsgrillar är däremot förbjudna.

Hundar måste vara kopplade året runt.

På Sydkoster kan du hyra cykel, men egentligen upptäcker du Kosteröarna bäst till fots. Håll cykeln på vägarna, på vandringslederna är cykling förbjuden.

På Nordkoster hittar du öarnas enda camping. I övrigt är all övernattnings i naturen förbjuden på Kosteröarna.

Du får inte flytta, stapla eller ta med dig stenar hem.

Du får inte starta eller landa med drönare.

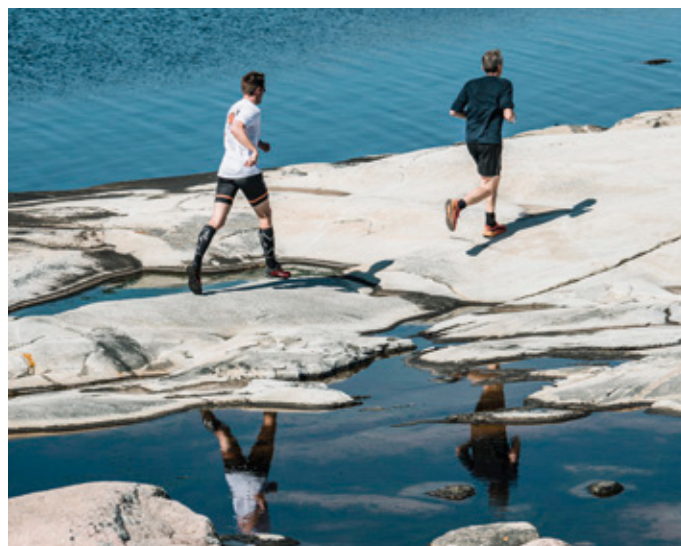
För fullständiga föreskrifter se www.kosterhavet.se

Utmaningar

11 maj 2024 - Koster Trail

15k Start kl.12:00! Banan är cirka 15 kilometer lång och går över stora delar av Nordkoster i ett utmanande terränglopp över bohuslänska klippor, sandstränder, stigar och upp på öns magiska utsiktsplatser. Start och mål är på Kosterhavets Ekobod, nära Västra Bryggan på Nordkoster.

11 maj 2024 - Koster Trail Halvmaraton

Start kl.12.00! Även här går loppet över stora delar av Nordkoster på vägar och stigar. Banan är något mindre teknisk än 15k men det förekommer en del stenar och klippor. En höjdpunkt är utsikten från Högen, Kosters högsta punkt 59 meter över havet. Loppet går två varv på banan som är cirka 10,55 kilometer. Start, varvning och mål är på Kosterhavets Ekobod.

10 augusti 2024 - Kosterrundan

En löptävling som startar och avgörs vid KSK-huset på Sydkoster. Det finns fyra klasser, 12 km dam och herr, 6 km ungdom och 6 km motionärer. Sträckan brukar gå över väg, strand och stigar med stock och sten.

21 september 2024 - Koster Swimrun

Denna sevärd tävling går över båda öarna och vikar och hav. Den hålls helgen innan hummerfisket och är en folkfest som är värd en heldag ute i det fria där man kan följa deltagarna på olika platser. Starten är i Kostersundet och deltagarna hoppar från godsfärjan och simmar iland.

Kosterflottan

Kostersund SMFL

Byggt i Aluminium vid Båtservice Industrier A/S - Mandal 1992.

Maskineri: 2 st Scania DI13M (2021) totalt 1100 hk.

Längd: 32,00 m, Bredd: 9,24 m, Fart: 15 knop

Marschfart 10-14 knop

Historik: 1992-2007 Beinveien, 1992-2000 Vesttrafik A/S, Bergen
2000-2006 Hardanger Sunnhordlandske Dampskipsselskap (HSD), Bergen
2006-2007 Tide Sjø A/S, Bergen

Kosterfärjan 2 SIKF

Byggt i stål vid Glommens Mek.verksted Fredrikstad 1959.

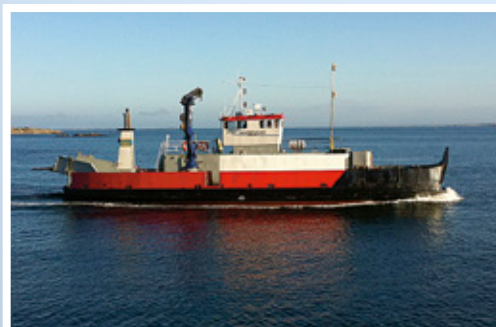
Kosterfärjan 2 trafikerar Ramsö samt

Koster vid ishinder och som förstärkningsfartyg. .

Maskineri: 1 st Scania DI13M (2021).

Längd 23,18 m, Bredd 6,81 m, Fart 9 knop

Historik: 1959-79 Hvalerfergen, A/S Hvaler Båt og Fergeselskap, Fredrikstad. 1979-82 Kosterfärjan 2, Koster-Trafik AB, Sydoster.

Kosterfärjan SJBH

Byggt i stål vid Åsi-verken, Åmål, 1957.

Huvudmaskineri: 1 st Scania DI16M, 550 hk (2013).

Längd: 28,0, Bredd: 8,0 m, Fart: 10 knop

Kran: 29 tonnm, max 5400 kg

Historik: 1957-84 Färja 61/216, Statens Vägverk, Borlänge

Kosterbris SDYZ

Byggt i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 2005

Maskineri: 2 st Scania DI16M (2017), totalt 1200 hk.

Längd: 25,96 m, Bredd: 9,0 m, Fart: 20 knop

Historik: 2005-2015 SNARVEIEN, Bergen Nordhordland Rutelag A/S

Kostervåg SLTA

Byggt i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 2000.

Maskineri: 2 st Danfoss elmotorer 800kW (2022), 782 kWh
LTO-batterier, 2st Valmet dieselgeneratorer på totalt 200kW.

Längd: 30,25 m, Bredd: 9,0 m, Fart: 17 knop

Kosterfjord SDJG

Byggt i aluminium vid Westermoen Hydrofoil A/S, Mandal 1971.

totalrenoverad 1995-97

Maskineri: 2 st Volvo Penta D16 (2007), totalt 1440 hk.

Längd: 26,45 m, Bredd: 9,02 m, Fart: 18 knop

Marschfart: 10-16 knop

Historik: 1971-95 Fjordglytt, Fylkesbaatene i Sogn og Fjordane, Florø

Kosterfärjan 4 SJBC

Byggt i stål vid Åsi-verken, Åmål, 1957.

Huvudmaskineri: 1 st Volvo Penta D16, 550 hk (2008).

Längd: 28,0, Bredd: 8,0 m, Fart: 10 knop

Kran: 29 tonnm, max 5400 kg

Historik: 1957-79 Färja 61/214, Statens Vägverk, Borlänge
1979-2007 diverse ägare under namnen Arven, Betania och Sandraia

Omställning från fossilsambället

Sedan finansiering för "Kostervågs" konvertering ordnats, bland annat med bidrag från Klimatlivet, togs hon på hösten ur trafik för ombyggnad till batteridrift. Arbetet utfördes vid Swedeships varv i Djupvik på Tjörn. Fartyget förlängdes med 4,5 m för att kunna bära tillkommande vikter (11 ton batterier med en kapacitet av 800 kWh). Batterierna är av LTO-typ och laddas i normalfallet från land. För framdriften svarar två elmotorer, som driver fasta propellrar.

Eftersom man är beroende av fungerande laddning från land, har fartyget dessutom utrustats med 2x100kW dieselgeneratorer för att parera möjligheten av att t.ex. laddningen inte fungerar, att laddtiden blir för kort eller som "take me home" om batteriladdningen av annan anledning skulle vara otillräcklig. Ombyggnaden skedde under coronatider, vilket medförde en del försenade leveranser, men fartyget kunde sättas i ordinarie trafik i början av juli 2022. Då hade dock inte den projekterade laddmasten (med 1 MW kapacitet) i Strömstad levererats, varför man under sommaren fick ladda under natten från land och stödladda med generatorerna under dagen. Hybriddrift tillämpades.

Välkommen ombord på "Kostervåg", vårt första eldrivna fartyg! Den största skillnaden mot ett dieseldrivna fartyg är naturligtvis frånvaron av emissioner och därmed kraftigt minskad klimatpåverkan. Frånvaron av avgaser är naturligtvis även en fördel i närmiljön. Den för resenären (och besättningen) mest påtagliga förändringen är dock den lägre ljudnivån, både ombord och i den nära omgivningen. "Nästan ångbåtskänsla" påstår somliga om den tystare framfarten.

Sedan M/F Kostervåg levererades från Oma Baatbyggeri på Stord i Norge år 2000, har hon med diesel som drivmedel under drygt 20 år trafikerat Kosteröarna. Under denna tid har miljoner passagerare transporterats över Kosterfjorden.

När det 2021 blev aktuellt med motorbyte på fartyget, dammade man av en idé från 2015 om elektrifiering. Den gången gällde det "Kosterbris", vars dieselmotorer var aktuella för byte. Finansieringen blev då ett oöverstigligt problem.

I början av september fick fartyget tas ur trafik efter överslag i en av elmotorerna. Leveranstid för ny elmotor angavs till fyrtio veckor! Den skadade motorn demonterades och reparerades på fabrik med återleverans i december. En reservmotor beställdes också med tanke på den långa leveranstiden. I januari 2023 stod så laddstationen i Strömstad färdig och full eldrift kunde inledas.

Med ett elfartyg räknar Koster Marin med att köra ickefossilt 60-70% av den ordinarie turlistans trafik. "Kostervåg" är den första elektrifierade kosterbåten, men inom några år kan det bli fler elfartyg på linjen Strömstad-Koster då Västtrafik siktar mot att bli helt fossilfria.

Håkan Eriksson

Foto: Pontus Öberg

Kontaktuppgifter Kosteröarna / Contact information Koster Islands

Brandkår, ambulans, polis / Emergency Services	112	
Sjukvårdsrådgivning / Health Care Advice	1177 / +46 771-11 77 00	www.1177.se
Vårdcentral Bohuslinden / Health Center	0526-187 87	www.bohuslinden.se
Vårdcentral Capio / Health Center	0526-79 90 00	www.capio.se/stromstad
Veterinär / Veterinary	0524-420 00	www.dingleveterinarerna.se
Veterinär / Veterinary	0526-666 66	www.stromstad-djurklinik.se
Västtrafik / Ferries, buses, trains local/regional	0771-41 43 00	www.vasttrafik.se
Kosterbåtarna, Koster Marin AB / Koster ferries	0526-201 10	www.kostermarin.se
Turistinformation / Tourist information	0526-623 30	www.stromstad.se
Sommarparkering inomhus 15/6 - 15/8 Båthuset	0526-151 40	info@skagerrak.se
Nordkoster		
Arkitekt Madeleine Johander	+47 408 28 284	madeleine@sandslott.se
Bastes Café bageri butik / Café bakery shop	072-745 74 14	
Basteviken Stugby / Accommodation		www.bastevikenstugby.com
Kajakuthyrningen på Nordkoster / SUP & kayak rental	070-7787494	www.nordkajak.se
Kosterhavets Ekobod	073-679 40 56	www.kosterhavetsekobod.se
Koster Trail / Koster Trail Halvmaraton		www.kostertrail.se
Reservatet Nordkoster / Camping		www.lyths.se
Strandkanten/Restaurant	0526-202 99	www.strandkanten.se
Sydkoster		
Ateljé Lövås / Art, courses, yoga, shop	0704-17 43 19, 0708-43 46 06	www.ateljelovas.se
Bokhandlarens Pub / Restaurant	072-737 16 28	
Byggfirma Sverre Halvorsen / Constructor	0705-88 06 44	www.sverresnickare.se
Casa Paco / Restaurant	070-635 97 01	
Elimkyrkan / Evangelical free church	070-283 10 39	pontus.oberg@telia.com
Frejas Hage Trädgårdsarbeten / Gardening	0526-211 00 / 079-108 58 53	www.frejas.se
Hamngrillen / Fast food	0526-205 71	
ICA Sydkoster / Grocery store	0526-200 35	www.ica.se
Kajak Stefan von Bothmer / Kayak guided tours	070-600 13 13	www.kosterstradgardar.se
Keramikverkstad, Monica Larsen / Pottery workshop	0526-206 00	kosterkeramik@hotmail.com
Kilesands Bygg / Constructor	070-973 00 41 / 070-973 00 42	www.kilesandsbygg.se
Klapphagen / B&B, restaurang, café, gårdsbutik		www.klapphagen.se
Kostercykeln / Bike rental	070-570 54 22	info@kostercykeln.com
Koster kajakuthyrning / Kayak rental	070-653 90 95	www.tridentdivers.se/kajak.htm
Kosterlamm / Gårdsbutik / Sheepfarmer & shop	070-748 31 07	kosterlamm@live.se
Mesterbygg / Constructor	073-303 00 38	www.mesterbygg.se
m/s Kosterskär / Seal safari to Ursholmen	070-605 81 76	www.sehlincharter.se
Kust Event / Charter & event	0526-600 20	www.kustevent.com
Naturum / National Park Visitor Centre	010-224 54 00	www.kosterhavet.se
Selin Charter / Charter & Event	070-605 81 76	www.selincharter.se
Strömstads Slöjd och hantverk / Handicraft		www.stromstadsh.se
Trident Divers / Dive Centre	070-653 90 95	www.tridentdivers.se

Vår på öarna

Nunneört, som sticker upp lite överallt, både smånunneört och sloknunneört, kompletterar med olika nyanser av purpur.

Mot slutet av april börjar gullvivorna slå ut och får snart sällskap av purpurfärgade orkidéer, S:t Pers nycklar. Båda trivs på näringsrik mark och färglägger lövlundar och betesmarker, exempelvis den stora ängen på Nästängens västra sida. Och i fukten längs bäckarna hittar man stora bestånd av lysande gul kabbeleka.

Ett par vackra liljeväxter som blommar i maj är liljekonvalj och getrams. Man korsar en anslående matta av liljekonvalj när man promenerar genom lövlundarna norr om Lövås, på väg mot begravningsplatsen. Den ganska vanliga getramsens kan man hitta på torr, öppen stenig mark, ofta nära stränderna.

När ”åren fryser ihop”, som 2023 och 2024, sägs det att man kan vänta sig sträng vinter: kyla, halkiga vägar, kanske isturlista som gör resan mellan öarna och Strömstad lite långsammare. Då tar man ett djupt andetag och spanar efter tecken på att våren ändå är i antågande. Även om februari vanligen är den kallaste månaden och mars normalt ger ständiga vintriga återfall så kan uppiggande tecken i naturen noteras.

Sälg *Salix caprea*

Dagarna blir längre, korporna förbereder redan i januari sin kommande häckning med akrobatisk lekflykt och talgoxarna tränar sång när solen strålar från klar himmel. I slutet av februari kan man spana efter den första strandskatan. Citronfjärilen som övervintrar färdigbildad i något skrymsle kan komma fladdrande redan en solgassig dag i slutet av mars och leta nektar för att rusta sig för parning och äggläggning. Då gäller det att där finns blommor att stoppa ner sugsnabeln i. Det blir mest sälg och andra videarter, vilka blommar tidigt.

Slån *Prunus spinosa*

De första vårblostmren man lägger märke till på stränderna i april-maj är ofta slån, buskar som klär sina bara kvistar i skira slöjor av tusen vita små blommor. Men letar man mellan stenarna kan man troligen se skörbjuggsörtens vita blombuketter omgivna av köttiga blad. De C-vitaminrika ätliga bladen förklarar örtens namn. Stenarna lagrar solvärme som lockar fram tidig blomning. Detta gäller även för de första styvmorsviolerna. Något senare kan styvmorsviol breda ut sig på strandängarna. Viola tricolor heter den på grund av sina fina trefärgade blomblad och den blev ursprung till framodlade penséer. Snart får den sällskap av mörkrosa trift, som i Bohuslän kallas strandgossar.

Runt vårdagjämningen börjar tidiga vårblommor infrida löftet om den livfulla tid vi längtat efter. Små solar av tussilago sticker plötsligt fram i vägkanterna, deras blad utvecklas ju först längre fram. Blåsipporna har vi dock väntat på, vi vet var, för sedan fjolåret står bladen klara att förse knopparna med vacker inramning. Nu breder praktfulla blå mattor ut sig i brunt fjolårgräs och under ännu kala buskar. Vi tipsar varandra lyckligt leende om de första blåsipporna vid ”varma backarna”, eller de märkliga vita stånden av blåsippor nere vid Bergdalen by. Snart kommer vitsipporna också och utnyttjar ljuset i skog och lund innan trädens och buskarnas löv fångar solstrålarna och gör marken skuggig.

Getrams *Polygonatum odoratum*

Skörbjuggsört *Cochlearia officinalis*

Vissa år färgar triften hela strandängar rosa, som i Långevik och Brevik. Därefter utökas färgsättningen med gräddvit mandelblom. Vid det laget bör man där också kunna leta sig fram till kattfot och blå viol. Och så öppnar sig sommarens floramångfald för den som tittar efter.

I sommar är det dags för dykning över Sveriges finaste koraller!

Nu suger det i dyktarmen! Visst kommer man långt med snorkling, men det är allt en speciell känsla att kunna stanna en längre tid under ytan, så man hinner se vad havsdjuren har för sig där nere på djupet. Man har blivit äldre och det är dags att skaffa en dubbelslipad mask, så man kan se både sälarna på avstånd vid Vaskär och nakensnäckorna mitt framför näsan. Efter att ha sett Edmans film "Sveriges saltaste kust" vill jag själv se våra bläckfiskar under ytan. Det var nu några år sedan jag dök med Phil och njöt av att sällskapa med andra dyknördar vid hans sjöbod i Långegårde. Idag har han bestämt sig för att mera njuta av

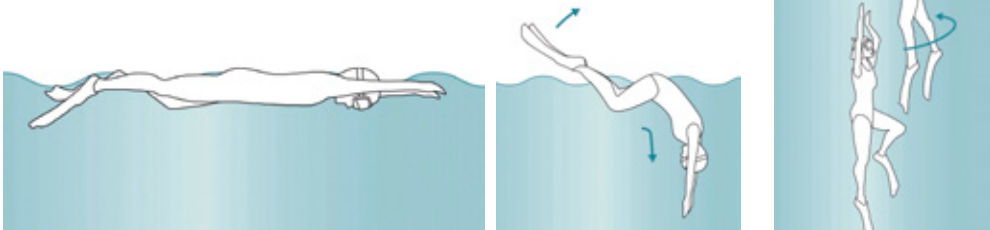
livet och dyka när han själv har lust och inte bara när vi andra vill. Men som tur är vill han ändå bistå oss med luft och dykprylar som vi kan behöva, kanske en o-ring om reggen börjar pysa eller en torrdräkt när man tröttnat på att dra på sig en tigt vådräkt. Tack vare att Kosterarkipelagen har fina dykställen i alla väderstreck är det sällan man får ställa in, då det alltid brukar finnas något ställe med drägliga dykförhållanden. För min del blir det återbesök vid Vattenholmens mjukkoraller, ett riktigt fält av dödmanshand, med färgglada gyttor och nyfikna snultror. Våra hårdkorallrev växer dock på för stora djup för att jag ska få se dem, men bara att veta att

de finns där är en njutning. Ett dyk vid Bergylteskär är inte heller fel, med alla härliga bergsformationer. Sedan blir det ett nostalgidyk vid Kaddraskären, då man gjort flera nybörjardyk där med många nya dykare som har fått se sina första krabbor och humrar under ytan. I sommar ska jag återuppta min dröm om att leva under ytan och se till att det i alla fall blir ett antal dyktimmar i Sveriges artrikaste havsmiljö. Vem vet vi kanske vi ses på djupet och får se en kammussla dra i väg med hjälp av sin jetstråle.

Anna W Berggren

Snorkling

Om man sträcker benen uppåt vid neddykning så hjälper kroppens tyngd till. Vid uppstigning är det bra att titta uppåt och rotera så man ser eventuella hinder.

Om man har snorkel till cyklopen kan man simma på ytan och titta ner i vattnet utan att behöva lyfta upp huvudet för att andas. Konstruktionen av en snorkel är enkel. Den består av ett bekvämt bitmunstycke monterat på ett böjt rör av mjuk plast. Dimensionering av detta rör är viktigt för att den ska tömmas på "gammal" utandningsluft innan ett nytt andetag sker. Annars är risken att man andas samma luft ut och in flera gånger. Detta leder till att koldioxidhalten i inandningsluften successivt ökar vilket kan leda till huvudvärk och i extrema fall medvetlöshet. En för smal snorkel ökar andningsmotståndet och blir trög att andas i, medan en för stor diameter gör att det kan vara svårt att vädra bort utandningsluften och hålla den ren från vatten. En för kort snorkel kan vara svår att hålla ren från vatten, men en för lång snorkel har samma effekt som en för smal.

Lämplig längd för en vuxen persons snorkel är cirka 350–400 millimeter med en diameter på cirka 15–18 millimeter samt en volym av maximalt två deciliter. Ett barn däremot måste ha en mindre snorkel, maximalt 300 millimeter i längd, 15 millimeter i diameter och en volym av 1,2 deciliter. Snorkeln bör ha någon form av hållare för fästning på maskens rem. Snorklar man mycket, kan en självtömmande snorkel med en ventil nära bitmunstycket vara ett bekvämt alternativ.

Att andas på rätt sätt i snorkeln är mycket viktigt. Som snorklare andas man lite djupare än normalt för att vara säkra på att ventileras ut all gammal luft innan man tar nytt andetag. Man ska också

andas långsammare än normalt, detta mest för att spara energi. Med rätt snorklingsteknik förflyttar man sig effektivare genom vattnet. Ett sätt är att vada försiktigt baklänges ut tills djupet är tillräckligt för att kunna simma. Man kan även vada ut en bit i vattnet och när man är på tillräckligt djupt vatten är det bara att sätta sig ner och ta på utrustningen.

Fenornas uppgift är att underlätta en förflyttning framåt i vattnet. För att fungera optimalt ska fenorna hållas under vattenytan och bensparkrörelserna ska vara långsamma med svagt böjda knän. Det är lårmusklerna som ska göra arbetet, armarna används bara vid behov för snabba manövrar.

Ytterligare ett sätt att spara energi är vid neddykningar är att dra nytta av tyngden i benen. När man ligger horisontellt på ytan och är beredd på att dyka, böjer man ned överkroppen samtidigt som man sträcker benen rakt upp i luften. Tyngden av benen ovanför vattenytan hjälper till att pressa hela kroppen ned under ytan tills fenorna kan ta vid. Under dykningen kommer snorkeln att fyllas med vatten, vilket är helt normalt. Vid uppstigningen mot ytan tittar man snett uppåt, dels för att orientera sig, men också för att vara säkra på att det inte finns något hinder på ytan. Vid denna position kommer snorkeln att peka nedåt. Strax före ytan kan man sakta börja andas ut. Då börjar vattnet pressas ur snorkeln och när man bryter vattenytan rinner de sista vattendropparna ut. Därefter fortsätter man obehindrat att andas i snorkeln. Ytterligare ett sätt att tömma snorkeln är att vid ytan kraftigt andas ut och blåsa ut vattnet. Efter en snorkeltömning tar man sitt första andetag försiktigt om det skulle finnas vatten kvar i snorkeln. Glöm inte att vila på ytan, det ger kroppen en liten stund för återhämtning mellan neddykningarna.

VIKTIGT! Barn ska inte använda vuxensnorklar.

Lars-Ove Loo

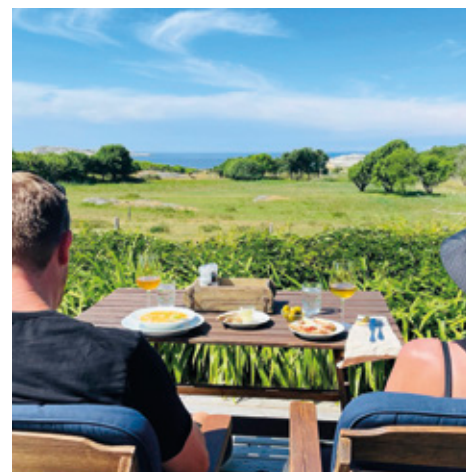
Restauranger

Kosterhavets Ekobod

Bokhandlarens Pub

Bastes

Casa Paco

Strandkanten

Kläpphagen

Det finns många restauranger på öarna. De flesta öppnar under påskhelgen och fortsätter med belgöppet fram tills turisterna börjar strömma till i juni. Omvänt blir det på hösten, efter högsäsongen har en del av restaurangerna endast belgöppet. I januari-februari håller alla stängt och krögarna får en välförtjänt möjlighet till vila.

Om man besöker öarna under mellansäsong, kan man med fördel kontrollera innan vilken restaurang som håller öppet.

Den restaurang som i särklass håller mest öppet är **Casa Paco** i Långegärde på Sydkoster. Där finns en familjär atmosfär och det är också en av öbornas favoritrestauranger.

Utbudet är varierande, såväl i menyerna som i prisklass. Emellanåt ordnas musikkvällar, quizz och andra kulturutbud. Men om man för stunden nöjer sig med en hamburgare eller pizza finns **Hamngrillen** i Ekenäs hamn.

Bredvid ligger en restaurang, **Kosters rökeri** som även har en sommaröppen fiskaffär.

Öarnas nytillskott är det stilrent vackra nybygget **Kläpphagen**, som ligger en bit in på Sydkoster från Ekenäs. Erfarna krögare driver restaurangen på ett förstklassigt sätt och de har fått mycket beröm för sin goda mat.

Bokhandlarens pub bjuder såväl på god mat som en alldeles i särklass mysig och originell miljö. Närheten till badplatsen i Bergdalen och utsikten över havet gör sitt till. Om man bara ska göra ett enda restaurangbesök, kan det här bli ett uppskattat val.

På Nordkoster ligger **Kosterhavets Ekobod**. Där varierar menyn och de tar tillvara lokala produkter. Det är också allt från en kulturscen till olika ordnade evenemang som till exempel Koster Trail.

Vill man äta en frukost kan man göra det i **Bastes Vinbar**. Här finns också nybakat man kan köpa med sig på utflykten. Utsikten över havet i en obruten horisont är oslagbar.

Strandkanten, med sitt spektakulära utbud i kombinationen mellan restaurang och presentbod, ger en säregen ögonfröjd.

Placerad direkt på (östra) bryggan får man en avkopplande stund och kan betrakta båttrafiken i Kostersundet.

För återkommande besökare, kan det vara bra att känna till att Kosters Trädgårdar har stängt sin restaurang och gårdsbutik för allmänheten. I skrivandets stund vet vi inte något om Ekenäs hotell och restaurangen. Men oavsett vem som driver rörelsen, är den härliga utsikten från terrassen densamma

Båtbyggare åter på Koster

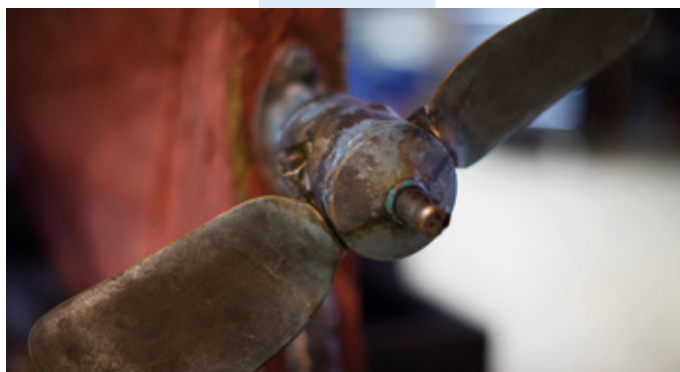
Det har byggts båtar på Koster i alla tider; ekor, snäckor och inte minst har kostern blivit ett vida känt begrepp. Det är en båttyp sprungen ur den gamla dubbelstävade skandinaviska "urbåten" vars mest välkända representant är vikingaskeppet. Under mer än ett sekel byggdes kosterbåtar på Koster.

Sedan de flesta båtbyggarna försvann i mitten på 1950-talet har det varit ett långt uppehåll. Sist ut var en för motor modifierad 24 fots snäcka byggd av öarnas siste professionella båtbyggare, Carl-Johan Hansson, Långgårde (död 1990). Snäckan levererades till Rossö 1965.

Efter Carl-Johan har det inte byggts några båtar på Koster, förrän år 2020 då Tom Hemréus, som är en professionell båtbyggare, flyttade till Koster. Det ligger nu i tiden att ta stafettpipen vidare.

Tom Hemréus är född 1984 och uppvuxen i Östersund med en jämtländsk far och en bohuslänsk mor. Han utbildade sig till träbåtbyggare vid Orust Båtbyggerutbildning i ett treårigt gymnasieprogram. Efter 11 år som båtbyggare på Isegran Fartøyvern i Fredrikstad, som är ett regionalt fartøyvernsenter för sydöstra Norge, så flyttade han till Koster 2020 där han nu har en egen träbåtsverkstad.

Text och foto Lars-Ove Loo

Kosters Trädgårdar i ny tappning

Det blir en utbildningsplats med kortare och längre kurser. Den som är intresserad, kan hålla utkik på sociala medier om t.ex. spännande en-dags kurser.

Bageriet kommer förhoppningsvis att återuppstå på en annan plats på ön. Restaurangen i Halmhuset och gårdsbutiken kommer inte längre att hålla öppet för allmänheten.

Kosters Trädgårdar har under många år varit ett populärt utflyktsmål på Koster. Med ekologisk odling, restaurang och bageri, har Helena och Stefan von Bothmer banat väg för den gröna vägen på planeten. Med kurser i framför allt permakultur och som ett litet axplock t.ex. fermentering, kompostering och matlagning, har de lärt ut och bidragit till en hållbar utveckling även för andra och allt är ekologiskt.

Deras trädgård har också bjudit på konstutställningar, konserter, säregna upplevelser och väldigt mycket annat. Stefan har uppskattade guidade turer på cykel, i kajak och till fots.

Det är ingen hemlighet att delar av anläggningen är till salu. Beslutet vaknade under Covid perioden då allt blev lugnare och det var möjligt att hålla ett rimligare arbetstempo. Åldern tar också ut sin rätt och ansvaret för 30 anställda har ibland känts lite betungande. Nu vill Helena och Stefan inrikta sig på att göra det de är bra på och fokusera på kärnverksamheten.

Bageriet kommer fortsättningsvis att användas som ett "förädlings kök" där man kan göra äppelmust, sylta, safta, hålla matlagningskurser och dessutom användas som matplats för kursverksamheten.

Det gamla bostadshuset med gäststuga och tillhörande uthus säljs och Helena och Stefan ska bygga ett bostadshus i anslutning till Halmhuset, växthuset och trädgårdens odlingar. Helena och Stefan stänger inte, men som de uttrycker det: "Dörrarna blir lite smalare." De kommer att fortsätta att driva verksamhet, men ta det lite lugnare. Guidade turer och kursverksamhet kommer fortfarande att hållas. De vill utveckla trädgården med t.ex. fröodling och andra experiment och kommer fortfarande att erbjuda lärlingsplatser och ta emot praktikanter.

Susanne Enfors-Davies

Skaldjur

De färskaste skaldjuren hör Västkusten till. Lokala fiskare ute på öarna och i Strömstad, förser bygden med delikatesser som räkor, havskräftor, hummer och krabba. Det finns en välsorterad fiskaffär med restaurang direkt på bryggan i Norra hamnen där Kosterbåtarna avgår från Strömstad, som är öppen året runt. Under sommarens högsäsong öppnar en fiskaffär och restaurang på Ekenäs brygga, Sydoster. Lokala fiskare säljer ibland lite av sin fångst direkt från båten eller sjöboden. Den som är intresserad av det, får se lokala anslag och slå en signal direkt till fiskaren.

Flera av restaurangerna serverar skaldjur på sin meny. En räksmörgås är alltid god och kan rekommenderas. På hösten brukar det finnas möjlighet att boka hummersupé. Räkor och havskräftor fiskas året om. Krabba är bäst på hösten. I slutet på september startar hummerfisket och då är också hummern som bäst.

En nyfångad hummer är godast, även om många envisas med att vänta till nyår och köper en som har spenderat en tid i sumpen. Andra utsökta delikatesser som ibland finns tillgängliga är ostron och blåmussla.

Susanne Enfors-Davies

Hur mår Kosterhavets knobbsälar?

Ute på skären kring Ursholmens fyrplats vilar knobbsälarna i morgonsolen. En enkata silltrut vakar över dom. Men vad väntar truten på? De äter ju inte säl! I maj och juni samlas de högdräktiga sälhonorna för att föda sina ungar på de hala hållarna. Och det är efterbörden, eller moderkakan, som truten väntar på. Sälhonan försöker skrämman undan truten så den inte ska plocka på hennes nyfödda kut också. Det är ett skälvande ögonblick då kuten är som mest sårbar i sitt liv. Några timmar senare är kuten torr och fin och har börjat dia sin mammas feta mjölk. Mjölken är fet som grädde, 40% och nu sker en snabb energiöverföring från mammans fettreserver som hon byggt upp hösten innan och sparat på hela vintern. Det ser gulligt ut, men det är också på liv och död. Om ungen inte får nog mycket mjölk kommer den bli för liten. För liten för att själv börja fånga fisk i tillräcklig mängd för att bygga upp sitt eget späcklager. Och för liten för att överleva sin första vinter. Sälungen har tre veckor på sig att dia, och sedan en sommar att försöka hitta fisk. I oktober måste den ha nått 25 kilos vikt, annars är chansen liten att överleva vinterns kalla temperaturer. Sälarna är ju däggdjur som vi och späcket är deras värmande isolering.

Kampen för att finna fisk, vila och bygga muskler och späck präglar sälens liv. Då det finns gott om fet fisk och sälarna inte störs på sina födsloplatser, kan de vuxna sälarna få en unge per år. Aldrig två, det klarar ingen säl i världen. Men när allt är väl, får de en unge per år och då kan sälbeståndet öka med maximalt tio procent per år. Deras tillväxttakt har därför använts som en indikator på hur miljön mår. I Östersjön avslöjade gråsälarnas plötsliga minskning att miljögiften PCB var spritt i miljön och anrikades i näringsväven. Det ledde till rekommendationer om att inte människor ska äta Östersjöfisk för ofta. Så sälarna är som våra "kanarifåglar i gruvan" de som först visar när något ändras i miljön.

Året 2019 blev vi sällforskare på Göteborgs universitet plötsligt medvetna om att kurvorna på antalet knobbsälar i Bohuslän inte längre ökade som vanligt. Sälarna har jagats mycket hårt under tidigt 1900-tal och även tidigare då de ingick i hushållningen. De har också drabbats av två utbrott av sälpest som halverade bestånden 1988 och 2002. Därför har en ökning kring tio procent varit att vänta.

Men sedan 2002 har ökningen bara varit sex procent. Och nu hade ökningen helt uteblivit. Vi bestämde oss för att åka ut och se närmare på kolonin. Vad är det som händer? Är de sjuka, förgiftade eller stressade av båttrafiken? Eller har de flyttat till Norge?

Nya kollegor som, Eduardo Infantes, med kunskap om drönarteknologi och bildanalys anslöt.

Vi packade ihop våra kikare och provtagningsprotokoll, sökte tillstånd från nationalparken och länsstyrelsen och gav oss ut på expedition. De sista tre åren har vi bott på Ursholmens fyrplats, mitt i knobbsälkolonin i två veckor i juni och gjort allt för att försöka få data på hur sälarnas hälsa är. Nya kollegor med kunskap om drönarteknologi och bildanalys anslöt. Vi grävde upp gamla data från knobbsälkolonin och såg att Tero Härkörens studier från 1970- och 1980-tal på sälarnas diet skulle kunna upprepas. Vad äter sälarna nu jämför med för 40 år sedan? En gammal fiskare körde ut oss första gången till fyrplatsen och när vi berättade om vår studie så sa han att det var helt onödigt egentligen för han vet vad sälar äter. -De äter fesk! sa han och skrattade pillemariskt. För naturligtvis vet han att de finns väldigt många arter fisk i Kosterhavet. Dock klagade han på att det är väldigt dåligt med sill och torsk för kustfiskare och att havet blivit utfiskat av utsjöträlare som tar fisken långt ute på Nordsjön i industriell skala. Även ekosystemet i norra Skagerack är rubbat av bristen på riktigt stor fisk, och av övergödning och hårdhänt bottentråning.

Frågan var, kan vi se något av detta när vi studerar sälkolonin? Hur gör man en vetenskaplig studie av de skygga djuren?

Sälvie ID är ett sälfoto-id-medborgarvetenskapligt projekt som drivs av forskare vid Göteborgs universitet. Den syftar till att samla in fotografier av svenska sälar från människor som tillbringar sin tid vid kusten och på vattnet.

www.salfeid.com

Vår metod blev drönare. Under de följande åren har vi systematiskt, på hög höjd som inte stör djuren, karterat varje säl-skär och börjat räkna, mäta och väga varje säl från de digitala korten som kan flätas ihop för att skapa 3D bilder. Vi har även börjat identifiera sälarna med foto-ID. Sälens päls mönster är så speciellt att det är som ett tumavtryck och vi kan alltså se om samma säl återkommer till samma klippor. Och det gör dom! Vi har till och med, med hjälp av gamla märken från en tidigare studie, sett att flera av sälarna som ligger och solar på klipporna är 25-30 år gamla! Detta är en mycket hög ålder för en säl och gör oss lite förbryllade. Om så passa många sälar är mycket gamla, var är då de yngre årskullarna? De finns där, men är underrepresenterade mot vad man förväntar sig, om allt var normalt.

I korthet är resultaten så här långt att. 1. Knubbsälskolonin i Kosterarkipelagen minskar sakta. 2. Antalet ungar som föds är cirka hälften mot normalt. 3. I deras diet ingår mycket mindre sill och torsk än normalt. 4. De äter en lång rad småfisk, tobis, små blåvitlingar, vitlinglyra och glyskolja. Av över 2000 artbestämda delar från fisk var 2% torsk och 1% sill, sälen skulle gärna äta mer av dessa viktiga stapelfiskar i friska marina ekosystem, men uppenbarligen får de hålla sig till mindre fisk. Sälar äter det som är vanligast och lättast att fånga. På så sätt balanserar de också ekosystemen och håller ner konkurrerande småfisk så andra fiskar kan växa till sig. Vi ser alltså att sälarna har gått ner i fart, de äter magrare mindre fisk och växer själva långsammare.

Att sälhonor börjar föda färre ungar är i sig ett naturligt fenomen. Under årmiljoner har sälar samexisterat med naturliga fiskbestånd. Fiskar som sill ökar och minskar periodiskt beroende på stora väderfenomen, havsströmmar och deras bytesdjurs antal. När fiskbestånden tillfälligtvis går ner så får sälhonor bara en unge vartannat år eftersom fettreserven inte räcker till varje år. Då minskar populationen av sig själv sakta, men sälarna överlever genom att några individer blir gamla och finns kvar och kan få ungar när fisken åter ökar i antal. Det är de marina däggdjurens nyckel till framgång, att kunna vänta på bättre år och minska sakta under dåliga år. Men, de kan inte vänta hur länge som helst. Om miljön blir allt för fattig på fisk, om det är allt för långt mellan goda år, då kommer antalet sälar att fortsätta minska. På så sätt är knubbsälen en miljöindikator och deras antal födda ungar på våren avslöjar en mängd faktorer som påverkat honans chans att blir fet under året.

Frågan är nu hur den här utvecklingen kommer se ut framöver? Får vi reducerade kvoter för industritrålare, återkomst av stor rovfisk som kan hålla undan krabbor och gynna ålgräsets återväxt? Eller kommer de magra fiskåren fortsätta?

På klipporna runt Ursholmens fyr vilar en unik knubbsälspopulation, med individer som föddes på samma klippor för decennier sedan. De gör enstaka utflykter och unga hanar kan simma till Norge och Lysekil eller till och med Anholt och spana, men sedan återkommer de till Koster där de har sina favoritklippor att vila på. Detta beteende att återvända och uppehålla sig främst kring sin ursprungskoloni kallas ortstrohet. Så det passar kanske bra för Kosterbladets läsare att tänka på när ni är ute med era båtar, att knubbsälarna har bott här i generationer.

Under följande år kommer vi att 1. fortsätta räkna hur många ungar som föds varje vår, och hoppas på en vändning, om inte annat så för hela ekosystemets skull 2. fotografera sälar för att identifiera olika individer och lära oss mer om hur de rör sig och hur ofta de får ungar 3. Samla mer sälbajs. Sälspillningen innehåller de små skelettbitar från fisk som vi använder för att artbestämma fiskarna och följa förändringar i diet. 4. Följ deras hälsa. Det finns en oro att fågelinfluensa kan sprida sig i populationen. Vi kommer samla in alla döda sälar som hittas under tre år nu och ta reda på dödsorsaken. Om ni råkar komma nära en säl i vattnet (men skräm inte i dom med flit förstås) och tar en bra högupplöst bild så får ni gärna ladda upp den på vår hemsida så kan vi se om det är en kändis eller en ny säl. Om ni hittar döda sälar på stranden så kan ni också kontakta oss. De ska in i en frysa så fort som möjligt och körs sen till oss eller SVA.

Ta gärna med er bra kikare ut och håll gott avstånd till sälreservaten (så sälarna ligger kvar på land och inte stressas) så kan ni se på dessa fina djur utan att störa.

Karin Hårding
Foto Daire Carroll

Under sommaren bjuds det på många musikkvällar på restaurangerna och konserter i kyrkan på onsdagskvällar. Men även i höstmörkret sker det flera trevliga kulturevent. Höstlovsveckan (44) brukar bjuda på underhållning i många former. I skrivandets stund är inte programmet fastställt, men ledningen för Koster med Tom Hemreus i spetsen lovar ett intressant program under hösten 2024. Det blir event inom konst, teater och musik. Det bjuds på konserter på olika platser spridda över båda öarna i olika genrer med kända och mindre kända musiker. Olika workshops inom konst och kultur utlovas. Mer information finns på kosteröarna.com när program och platser har fastställts och facebook under "Det händer på Koster" eller sök på "Kulturhöst på Koster". Bokhandlarens Pub, Fiskargården och naturum är några av de platser där det brukar bjudas på höstkultur. Kom ihåg – folkfest under höstlovet.

Kostervisior

Också nationalhelgonet *Evert Taube* har besjungit Koster, eller åtminstone Kosterfjorden, i sin lilla lyriska dikt "Kosterflickornas visa" som han lät publicera med egenhändig teckning från Högen och vacker melodi. Annars finns inte mycket kostermaterial i hans diktning. Taube växte upp på Vinga där fadern var fyrmästare. Evert var nr fyra i en rad på tretton syskon och modern var från Strömstad, uppväxt på Norra Bergsgatan. Hon hette Julia Jakobsdotter och kom från en strömstadfamilj med omvittnat gedigen musikalitet. Julia nämns inte så ofta i biografierna men man bör åtminstone tacka henne för bragden att föda upp 13 ungar på den blåsigas fyrklippan.

Arne Öhnell

Kostervalsten

Kom i kostervalsten
lägg din runda arm om min hals.
Jag dig föra får,
hi och hej, va' det viftar och går.
Kostervalsten går,
lek och smek blir i skrevor och snår.

Refr :

Jag är din,
och du och är min,
allrakärestan min!
Dejliga mö på Kosterö,
du, min lilla rara fästemo.
Maja lilla, hej!
Maja lilla säg,
säg vill du gifta dig
med mig?

Kom i kosterbåt,
nu i natten följas vi åt,
ut på hav vi gå,
där som marelden blänker så blå.
Jag dig smeka vill,
där som dyningen lyser som eld.

Refr

Kom uti min famn,
i din famn jag finner min hamn.
Maja, jag är din,
du är min, allrakärestan min.
Maja, jag och du,
kutttrasju, mun mot mun, kutttrasju.

Refr

Kom i brudstol, kom,
innan året hunnit gå om.
Maja, jag är din,
lilla du, som min brud blir du min.
Maja, då blir jag,
då blir jag så sju sjungande glad.

Refr

G Svenning

Kosterflickornas visa

Kosterflickornas visa

Här är havet som omfamnar
vårt Bohusläns öar, bär
vår fader och vår broder i
gungande båt.
Kom till stranden, kom, följ
mig och sjung vid min sida
ut över Skagerack i stilla
sommarnatt.

Illustration: Evert Taube

Konst på Koster

Under sommaren bjuds det på många konstutställningar. Det är bara för den konstintresserade att hålla ögonen öppna. Ett par ateljéer finns på Sydkoster med aktivitet året runt. Ateljé Lövås med Monica Ljungberg-Öhrn och Frida Öhrn och Ateljé Kläpphagen med Ann Husby.

På Nordkoster vid Västra Bryggan håller Stefan Carlgren öppet mer eller mindre alltid. Är han bara hemma, så spenderar han den mesta tiden i sin sjöbod där han arbetar med silversmide, läderarbeten, sjömansarbeten och slipar stenar.

Stefan Carlgren

Ann Husby

Monika Broberg

På Kosterbladets omslag finns det alltid en bild skapad av någon konstnär. 2024 är det åter Kurt Netzler. Han är en mycket populär konstnär som i över 20 år ställde ut sin konst på Nordkoster i matsalen på Milton Stugby. Där kunde man se kostermotiv från naturen, havet, båtar och ofta fåglar. Den svenska framsidan visar "Brygga i Kosterundet" och den engelska framsidan visar "Trälare styr mot oväder".

Susanne Enfors-Davies

KONSTRUNDA

Vid påsk är det konstrunda på öarna. Det är bara att titta på facebook "Det händer på Koster" och hämta info där och bestämma sin egen vandring. På Fiskargården (Nordkoster Västra bryggan) visas en samlingsutställning där konstnärerna presenteras. För att nämna några av deltagarna: Monika Broberg med ullkonst, Malin Englund med emalj, Bisse Hultin med målningar. Men som sagt det finns fler deltagare så håll utkik efter programmet.

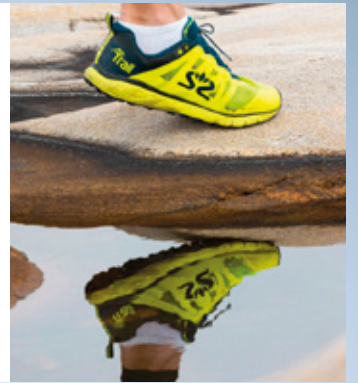
Koster Trail

Ett utmanande terränglopp mitt i Kosterhavets nationalpark

@kostertrail

www.kostertrail.se

KILESANDS BYGG.se

STRÖMSTAD
KOSTER

Svante Nilsson | +46 709 730041 | svante@kilesandsbygg.se
Patrik Hedenstierna | +46 709 730042 | patrik@kilesandsbygg.se

**Familjecamping & ekostugor
alldeles intill havet.**

Förbokning krävs alltid, även för tältplats.

www.lyths.se

**Välkommen till
Kosterhavets Ekobod!**

Vårt hjärtställe i mormor och morfars hus
nära Västra bryggan på Nordkoster

www.kosterhavetsekobod.se

Restaurang – Bar – Kulturscen

Laholmens Fisk
BUTIK & RESTAURANG STRÖMSTAD

Restaurang och Fiskaffär

- Fisk & Skaldjur
- Egenproducerade delikatesser
- Take away
- Catering
- Fullständiga rättigheter

Sätt dig hos oss och njut av fin hamnutsikt och goda smaker!

Vi levererar med Kosterbåten - ring in din beställning.

Norra Hamnen, Strömstad
+46 (0) 526-102 40

Casa
PACO

**RESTAURANG
BAR
KIOSK**

Långgårde, tel. +46 (0) 706-359701
e-mail: pacos2016@outlook.com
Besök eller kontakta oss även på Facebook

m/s Kosterfär
Selin Charter

Sälsafari med besök på Ursholmen

Sveriges västligaste fyrplats.

Guidning om Kosterhavets nationalpark och
museét på Ursholmen.

2/7-10/8, tisdag, torsdag & lördag. 5/7-2/8 fredagar.

Ekenäs 10.50, Västra bryggan 11.05, Långgårde 11.10.

Avgång från Ursholmen ca: 14.15.

17/8 Fyens dag, då öppnas fyren. Från STD 10.00, Ekenäs 10.45.

Vuxen 340:- Barn upp till 12 år 150:-
under 4 år gratis. BOKNING KRÄVS!

Avgång från Strömstad N. Hamnen **tis, tors & lördag kl. 10.00.**

Certifierad i Naturens Bästa, Vårdskapsföretag för Kosterhavet.

För bokning: +46 (0) 70-6058176, info@selincharter.com

www.selincharter.se

Reservation för ev. ändringar.

**Skall du sälja eller köpa,
kontakta oss, vi kan Koster.**

Tel: 0526-154 00, stromstad@maklarhuset.se

Mäklarhuset

KROKEN BY *Ditt hem på Koster!*

www.sverresnickare.se

RESTAURANG
Strandkanten

Restaurang och presentbod i unik
sjöbodsmiljö som passar hela familjen
Drivs av en året runt boende familj

Belägen vid gästhamnen på Nordkoster
Tel 0526/20277

Gilla oss på
facebook

ALASKA

Historisk kulturträdgård.
Guldgräverskan Hilmas paradisö!

Café, Utsällning och vandringsleder.
Öppet 30/6 - 11/8, Öppet alla dagar.
Chartrade grupper maj - sept.

Se turlista på www.selincharter.se
Bokning: 070-605 81 76, info@selincharter.com

DYKNING **KOSTERHAVET**
LUFT & UTRUSTNING Dykcenter

skicka SMS
070-6539095

TRIDENT DIVERS Phillip Davies www.tridentdivers.se
Långegärde Sydkoster dyk_koster@yahoo.se

ICA nära **Affär'n Sydkoster**
Öppet året runt!

Välsorterad livsmedelsbutik
Öppet : ica.se
Café och nybakat

Välkomna!
hälsar Ida och David
Tel 0526-20035
för mer info
scanna QR koden

Apoteksombud
Spelombud
Frimärksombud
Bensin

Sommarparkering inomhus

Period från 15/6 till 15/8.

Kilegatan 4, Södra infarten.
Gratis P-buss till Centrum.

Boka på info@skagerrak.se

BÅTHUSET, tel +46 (0)526-15140

BOOK
handlarens
PUB

KÄK, BIRA & ÄVENTYR!
Bokhandlarenspub@gmail.com
0727-371628
Bergdalen, Sydkoster

Kajakuthyrningen på Nordkoster

- Havskajak
- Surfski
- SUP

Nord Kajakuthyrning • Tel./WhatsApp 070-778 7494
www.nordkajak.se

Boka
Rådgivning

**FREJAS
HAGE**

✓Mer än 15 års erfarenhet ✓100+ levererade projekt
✓Kvalificerade trädgårdsmästare ✓Goda referenser

**Trädgårdsanläggning
Trädgårdsskötsel**

0526 - 21100 www.frejas.se

KOSTERCYKELN

Bemannade cykeluthyrningar vid Ekenäs och
Långegärde bryggor samt Kostergården.
Golfbilar uthyres vid Långegärde brygga
och bokas via e-mail.

info@kostercykeln.com
070-570 54 22

Vi bygger ditt drömboende!

Vi hjälper till med allt från ritning, bygglovsansökan,
konstruktionsritningar till färdigställande.

I samarbete med:

Götenehus

René Nielsen 073 445 57 44
Mats Båtstedt 076 855 83 33
Johnny Waldersnes 070 956 46 38

www.hnh.nu Oslovägen 41, 452 35 Strömstad

Ateljé Lövås

Utställning av unik glas och keramikkonst
Kurser i meditation och skaparhelger
Yogaklasser drop-in och yogahelger
Butik: Kostertrojor, yogakläder, muggar med konst
Sommarcafé: kaffe och te, ekologisk choklad
Uthyrning boende och kurslokal hela året

ATELJELOVAS.SE Monica Ljungberg-Öhrn +46708434606
KOSTERYOGA.SE Miriam Öhrn +46 704174319

KUST EVENT

är ett företag som jobbar med det vi älskar året om. Att ta hand om våra gäster och att ge en upplevelse med service och kvalitet. vi har möjligheten att skräddarsy Din upplevelse på Hvaler, Koster och i Strömstad.

En helhetslösning som tar Dig ut i vår vackra skärgård, som går i norskt och svenskt farvatten. vi erbjuder färdigt paket med skärgårdstur, matupplevelse i genuin sjöbodsmiljö, allsång och Bohusvisor med vår hustrubadur.

Välkomna till oss!

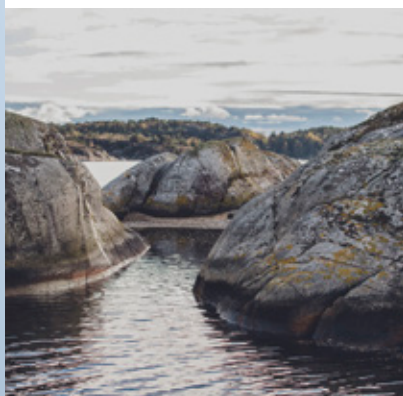
KUST EVENT

www.kustevent.com

UPPLEV SKÄRGÅRDEN HELA ÅRET

En naturskön skärgårdstur mellan Strömstad & Skjærhalden, Hvaleröarna i Norge

www.hvalerfjordcruise.no

Nadir
Hvaler fjordcruise

följ oss på instagram
för info och evenemang
@bastesvinbar
@basteskafeochvinbar

BASTES

kafé och vinbar med utsikt över kosterhavet.
Frukost, lunch och middag.
Fika!

Café and wine bar - with a view.
Breakfast, lunch and dinner.
Freshly baked coffee bread and ice cream.

Opening hours
Every day 10 am - 18 pm
Fridays until 23 pm

Västra Bovägen 39
NORDKOSTER

Välkommen till
Hembygdmuseet
i "Sibirien" vid
Långegärde Brygga.

Kosters Hembygdsförening

Öppet dagligen
23/6 - 18/8 kl.16.00-19.00

Keramik verkstad

Monica Larsen

Sydkoster Kyrkosund
Valmutvägen 33
Tel. 0526- 20600

 keramiker_monicalarsen
kosterkeramik@hotmail.com

Boka höstens hummersafari!

info@selincharter.com
070-605 81 76

www.selincharter.se

Kosters Kajakuthyrning

Fullt utrustade havskajaker
Skyddat läge i kosterarkipelagen
Långegärde brygga

skicka SMS
070-6539095

Phil Davies
www.tridentdivers.se/kajak
kosterskajakuthyrning@yahoo.se

ARKITEKT MADELEINE JOHANDER

Har du små eller stora
HUSDRÖMMAR?
Bygga nytt, bygga om,
bygga till?

madeleine@sandslott.se +4740828284 sandslott.se

Selin Charter

Tar er ut i vår vackra skärgård!

Vi anordnar bröllop, konferenser,
bemärkelsedagar & kick off etc.

Ni chartrar båten för ert egna sällskap.

www.selincharter.se
070-605 81 76, info@selincharter.com

ELIMKYRKAN SYDKOSTER

För program
se våra anslagstavlor
vid hamnarna
Varmt Välkomna!

Info tel. 070-2831039
pontus.oberg@telia.com

Kosterlamm

Gårdsbutik på Sydkoster

Ekologiskt uppfödda får och lamm
Försäljning av kött och skinnprodukter

Strömstad kommuns miljöpris 2013 | Guldklöver av Centerpartiet i Strömstad 2016 | Årets företagare i Strömstad 2017

Kosterlamm • Djurstallet i Brevik
45205 Sydkoster • Telefon: +46 0707483107

STRÖMSTAD INFOCENTER

Välkommen till Turistbyrån i centrala Strömstad!
Welcome to the Tourist Office in Strömstad centre!

Ångbåtskajen 1, +46 526-623 30
vastsverige.com/stromstad
infocenter@stromstad.se

Följ oss på Strömstad & Kosterhavet för tips och inspiration

Tel.:
20571

HAMNGRILLEN
Ekenäs, Sydkoster

Kiosk • gatukök • pizza

Slöjd & Hantverk

Butik på Långegårde Brygga

Öppet under sommaren

9-11 maj och 18-19 maj.

Lördagar 1, 8, 15 juni samt

17 juni - 17 aug. Midsommarafton Stängt!

I samarbete med Vuxenskolan.
www.stromstadsh.se

Basteviken stugby

Nordkoster

Fem nya lägenheter med
altaner i pensionatet
bastevikenstugby.com

TOTALENTREPRENÖR

- Prosjektering och arkitektur
- Grund och betongarbetar
- Snickeri och alltjänst

Mesterbygg
Strömstad AB

Telefon 0733 - 03 00 38 post@mesterbygg.se

www.mesterbygg.se

KOSTERFJÖRD 46

Nya Kosterfjord 46 till salu
www.kosterfjord.se
Tel. 0526-151 40

Gods till Kosteröarna sändes med Kosterfärjan

I trafik hela året

Koster Marin AB
+46 (0)526-201 10
www.kostermarin.se

Kajak

070 600 13 13
Stefan von Bothmer
BCU coach & leader

UTHYRNING, TURER, KURSER
med professionell guide!

KOSTER KAYAK TOURS